

Na cest? pouští

Převod materiálu

Radka Věelná

Pořadí v lekci

27

Téma

Děvra a vděnost proti nadávání a reptání

Cíle

- Děti budou přemýšlet o tom, co všechno nutně potřebujeme k životu.
 - Děti uslyší, že Pán Bůh ví, co potřebujeme, a stará se o nás.
 - Děti si uvědomí, za co můžeme být vděční.
-

27.1 Pro učitele

Biblický text: Ex 16–17,7

27.1.1 Výkladové poznámky

- Reptání Izraelců je prvním hlasitým projevem poté, co doznala píseň oslavující přechod Rudého moře. Toto reptání se bude opakovat celou cestu jako „refrén“ putování do zaslíbené země. Za tímto reptáním je nedostatek víry v Hospodina i nedostatek důvěry k Mojžíšovi. Není třeba vykládat reptání jako nepochopitelný nevděk izraelského lidu. Hlad, žízeň a únavu (na které si lid monotematicky stěžuje) známe přece všichni, stejně jako nespokojenost, které z nich plynou. Přítomná nouze také zkresluje realitu a vede k tomu, že člověk podléhá iluzím a klamům. Skutečně měli Izraelci v Egyptě plné hrnce masa a bylo jim tak dobře? A skutečně bylo lépe v našich minulých dobách?
- Nevděra je „přirozená“ reakce na nové, neprověřené Boží činy. Člověk se bojí a touží se vrátit k tomu, co zná. A přece se vždy stane něco, co umožní pokračovat v cestě. Právě v situacích, kdy lidé na poušti prožívají únavu, nedostatek a trápí se, kdy naříkají a reptají, se s nimi setkává Bůh. A to tak, že na to v pozdějších úsecích nikdy nemohli (a neměli) zapomenout. Se vzpomínkou na utrpení na poušti je vždy zároveň spojeno připomenutí toho, jak Bůh pomohl (srv. Dt 8,2nn Připomínej si celou tu cestu, kterou tě Hospodin, tvůj Bůh vodil po čtyřicet let na poušti... pokoušoval tě a nechal tě hladovět, potom ti dával jíst manu... po čtyřicet let tvůj šat na tě nezvetšel a noha ti neotekla...).
- Poušť je v Bibli důležitá (a zvěstná) místo, protože v ní člověk nemůže žít sám ze svých sil. O to víc je to ovšem místo, kde smí vyvolený a vysvobozený lid zakusit, že Hospodinova věrnost a péče pomáhají každou lidskou obavu a úzkost. Zatímco předcházející stanoviště Élim se vyznačovalo 12 studnicemi a 70 palmami (Ex 15, 27), nyní se putující lid ocitl na místě bez prostředků k životu.
- Chléb a maso jsou dary Hospodinovy věrnosti a milosrdenství, které umožňují život tam, kde se z lidského pohledu žít nedá. Chléb a maso jsou však dány do souvislosti se slávou Hospodinovou (16,7), tedy se „závažností“ Božího díla. Lid, který přestal brát vážně Hospodinovo zaslíbení nové budoucnosti, poznává, že Boží záchranný záměr stále platí.
- Mana je chléb, který umožňuje cestu k cíli, stanovenému Hospodinem. Je to pokrm dočasný, přestává, jakmile lid vstoupí do zaslíbené země. Mana sytí jako „chléb vezdejší“ — totiž dávka na zítřejší úsek cesty. Mana dává naději a dodává sílu ke kroku k zaslíbené zemi. Je „ochutnávkou“ toho budoucího, ujištěním, že zaslíbená země není jen chiméra. Její popis (vzhled, barva i chuť) odkazuje k tomu

nejlepšímu, co si ?lov?k dovede p?edstavit, k rajské zahrad? nebo k mesiášské budoucnosti. Zp?sob sbírání many vychovává lid k d?v??e v Hospodina a vede ho k tomu, aby p?ekonával p?irozenou lidskou snahu zajistit se vlastními silami.

- Další stanovišt? — Refidim — dokresluje nouzovou situaci lidu na poušti: po hladu následuje žízeň. Lid, který ztrácí jistotu, propadá zlob? a hn?vu, ty se pak snadno zvrhávají v násilí a zlo?in. Zmínka o kamenování stup?uje nap?tí — od rozhorleného slova už lid p?echází „k ?inu“. Kritickou situaci zažehnává Hospodin?v zásah. P?edchází lid (17,6), a tak „otevívá cestu“. Tomu odpovídá i pokyn, aby Mojžíš použil svou h?l. H?l, která byla použita p?i rozd?lení vod Rudého mo?e, slouží nyní k vyvedení vody ze skály. Nejde o „kouzelný proutek“, výraz užitý v originále (odvozený od slovesa rozší?it, rozhrnout, klestit) nazna?uje, že Mojžíš má otevírat cestu navzdory p?ekázkám, klestit cestu tam, kde se zdá nepr?chodná.

Pramen vytrysklý ze skály dostává dv? jména: Masa (pokušení) a Meriba (svár, spor, odpor). Pro budoucnost mají tato jména p?ipomínat lidu jeho zatvrzelost a vzpurnost. Zatímco jiní staví pomníky svých vít?zství, biblické podání líí? památníky nedov?ry a zatvrzelosti, které se nemají zastírat (ani vztahovat jen na Izraelce tenkrát).

27.1.2 Úskalí

- D?ti mohou mít zkušenost, že je možné si v?ci vyvzdorovat, anebo naopak, že když se vztekají, nedosáhnou práv? tehdy ni?eho. P?íb?h však není o tom, že Hospodin ustupuje lidskému vzdoru, ale p?edeevším o tom, že vnímá nouzi svého lidu a oslavuje své jméno, když plní svá zalíbení a dává nové d? vody k d?v??e.
- Existují snahy vysv?tlovat k?epelky i manu jako b?žný jev. N?kte?í badatelé se snaží ztotožnit manu s n?kterým konkrétním druhem rostliny. I kdyby to tak bylo, smyslem oddílu z?stane, že je to B?h, kdo dává život a vše k n?mu pot?ebné. Stejn? tak k?epelky táhnou v houfech tamním územím. Jsou-li tito ptáci letem unaveni, dají se snadno chytit rukou. Biblické podání však vidí v této události div, jímž Hospodin zachra?uje lid. V Nu 11,31–35, v Ž 78,26 nn je zpráva o k?epelkách rozvedena: Lidé se nemohli masa k?epelek nabažit, chtiv? je pojídali a sbírali do ohromných zásob. Hospodin se na n? rozhn?val a potrestal je, k?epelky víckrát nep?ilet?ly.
- Vyúst?ním vypráv?ní by nem?lo být „reptání“ (to je výchozí situace), nýbrž dary many, masa, vody jako projevy slávy Hospodinovy. Vypráv?ní by m?lo mí?it k oslav? Hospodinovy v?rnosti a stále nových dar?.

27.1.3 Odkazy

Linden, Nico ter: *Povídá se... podle Tóry*. Benešov: Eman, 2015.

Gruber, Ji?í: *Na cest? pouští*. Starší katechetická p?íprava; dostupné z <http://goo.gl/2pFd6g>.

Šormová, Eva — Šorm, Zdar: *Chléb náš vezdejší dej nám dnes / Mana na poušti*. Pracovní list; dostupný z <http://goo.gl/QMqFg4>.

27.2 Pro d?ti

27.2.1 P?edškolní d?ti

M?žete vypráv?t podle úlohy k pracovnímu listu (viz 27.1.3 Odkazy).

Zeptejte se dťtí, od koho dostávají najíst. Kdyby nemřly rodiě, vřdřly by, jak na to? Co dřlají, když mají hlad a rodiě jim hned nemohou dát najíst?

Dřrazem vyprávřní bude, ře Hospodin se o svřj lid vřrnř stará, manu Izraelci dostávali jako řždodenní přídřl na zítřek.

Nakonec se mřžete nauřit nřjakou písniřku před jídlem (řeho řřeba, Za slovo tvě) a rozdat si nřco malého k snřdku.

Pomřcky

Pracovní list, suřenky.

27.2.2 Mladří řkolní dřti

Víte, co dřlají malá mimina, když jim nřco chybí? Breří a breří. Neumí říct, jestli mají hlad nebo říze?, jestli potřebují přebalit, nebo jim leze zoubek a bolí. Ař jsou nespokojená s římkoli, pořád jen řvou. Ale rodiě si dovedou poradit. Poznat, co miminko potřebuje, a nakrmit je nebo přebalit nebo vzít do náruče. To proto, ře mají své dítř rádi a znají ho. Podobné to bylo i mezi Hospodinem a jeho lidem, který putoval po pouřti.

Kdyř vyšli Izraelci z Egypta, nebyly mezi nimi samozřejmř jen miminka nebo malé dřti. Ale i dospřlí jsou nřkdy nespokojení a nadávají. Kdyř jsou unavení nebo mají hlad nebo říze? nebo nejsou vřci tak, jak si je představovali.

Kdyř Hospodin vyvedl lid z Egypta, nevedl je rovnou cestou poděl pobřeží do zemř zaslíbené. Vzal je oklikou přes pouřř. Na pouřti se moc řít nedá. Je tam horko, řádné jídlo a řádná voda. Ař dosud bydleli Izraelci v Egyptř, kde sice museli řřřce pracovat, ale veřkerou obřživu mřli zajiřřnou. Byli zvyklí na pravidelné závlahy, které jim poskytovala řřeka Nil, podobnř jako jsme dnes zvyklí koupit si jídlo v obchodř anebo si ho vzít rovnou z ledniřky.

Byli jste nřkdy na výletř, kde vám dořlo jídlo nebo voda? A nikde nebyl řádný otevřřený obchodř? Nřco podobného se stalo Izraelcřm, když se dostali do pouřř. Pořád řli a řli. Brzy toho mřli všichni po krk. Mřli hlad, mřli říze? a před nimi řádná jistota. A jak už to tak bývá, zdálo se jim, ře v Egyptř by jim bylo mnohem lépe.

říkali: „V Egyptř, tam jsme mřli plné hrnce masa a spoustu chleba. Ale tady na pouřti umřeme hlady.“ Zařali nadávat Mojříšovi a Áronovi a odmítali jít dál.

Pán Břh jejich nadávání a reptání slyšel. Slíbil, ře bude s nimi a ře se o nř postará, ře se na nřj mohou spolehnout. A právř tady na pouřti se to mohou nejlépe nauřit. Kdyř si nemřžou sami nic vypřstovat ani si zajít pro vodu k řřce nebo nřco koupit. Na pouřti je to jinak. Tady jsou jen oni a Břh. A Hospodin ví, ře potřebují jíst a pít. Má je rád, přesto ře oni si pořád jen střžují a nevřří, ře Bohu na nich záleží. A tak je o tom chce přesvřdřit.

Mojříš na Boří pokyn lidu oznámil: „Jeřř dnes veřer se najíte masa, kolik kdo bude chtít, a zítra ráno vám dá Břh chléb.“ Kdyř se Izraelci veřer utábořili, náraz se zatmřlo. Ale nebyl to mrak, z kterého prří. Bylo to hejno křepelek, které na své dlouhé pouti do teplých krajín přelétávalo pouřř a na veřer se sneslo k odpořinku. Pouřř byla brzy plná křepelek, kam jen oko dohlédlo. Mojříš řekl: „To je maso, které vám posílá Hospodin.“

Tehdy bylo břřné chytat ptáky do sítí, podobnř jako se chytaly ryby. Izraelci se nerozpakovali, řždá rodina si pochytila nřkolik křepelek a upekli si je na ohni. Bylo to, jak Mojříš řekl: jeřř ten den mřli všichni maso, ařkoli se jim to jeřř před nřkolika hodinami zdálo být nemořné. Pán Břh se o nás umí postarat, i když se

nám zdá, že je všechno marné a že je zbytečné o něco se snažit.

Ale to ještě nebyl všem překvapením konec. Když se ráno probudili, celá poušť byla pokryta jakoby jiným, podobně jako když se ráno snese rosa nebo sníh. Lidé volali: „Co to je?“ (Hebrejsky: „Man hú?“) Mojžíš řekl: „To je chléb, který vám dal Hospodin za pokrm.“ A když to ochutnali, zjistili, že je to moc dobré a sladké jako medový koláč, lepší než cokoli, co kdy jedli. A tak to hned každý začal sbírat. Ale Mojžíš řekl: „Stačí, když na každého člověka v rodině nasbíráte velikou mísu. O ten zbytek se rozdělíte s těmi, kdo sbírat nemohli. A nenechávejte si nic do zítřka. Zítra nám dá Hospodin znovu chléb z nebe.“

Ale někteří tomu moc nevěřili. Radši si chtěli pro jistotu udělat zásoby, a tak si něco tajně schovali. Jenže druhý den ráno se probudili, a to, co si večer nahamounili, strašlivě páchlo a lezli z toho ervi. Je to trochu jako když si na táboře ve stanu pod postel schováte okoládu, protože se o ni nechcete dílit, a oni vám ji tam sežerou myši nebo mravenci. Izraelci se ale tím každodenním sbíráním také učili důvěřovat Pánu Bohu, že se o ně další den zase postará, že zase bude padat mana a bude co jíst, že nemusí spoléhat sami na sebe.

Když už mana padala šestý den, Mojžíš řekl: „Dnes si jí nasbíráte dvojnásobné množství. Zítra je den odpočinku, kdy je člověk osvobozen od vší práce. Bůh vám dá to, co potřebujete na zítřek, už dnes. „A opravdu. Sedmý den mana nepadala, ale oni měli přesto co jíst a nezkazilo se to. Tak je Hospodin přizpůsoboval, aby pochopili, v čem je smysl dne odpočinku. Až později vejdou do zaslíbené země a budou v pokušení pracovat „od nevidím do nevidím“, mají si vzpomenout, že stačí šest dní práce, aby měl člověk dost všeho, co potřebuje. Každý sedmý den je možné odpočívat.

Izraelci tedy měli na poušti každý den co jíst. Ale to nestačí. Víte, že bez jídla se dá vydržet třeba i několik týdnů, ale jak dlouho vydrží člověk bez pití? Jen pár dnů bez vody a umře. Na poušti bylo vody málo, museli vždycky podle kousku zeleného území najít místo, kde byl ukrytý nějaký zdroj vody a nabrat si ji do zásoby. Ale často se dostali do oblasti, kde kolem nich byly jen holé skály a nikdo nevěděl, kde vodu hledat. Na jednom takovém tábořišti už měli tak velkou žízeň, že měli všeho dost a začali reptat a nadávat víc než kdy předtím. Jako by všichni zapomněli, jak věrně se o ně Hospodin až dosud staral. S hněvem se obořili na Mojžíše: „Když nám hned teď nedáš vodu, tak tě ukamenujeme. Ty za to mžeš. Kdo nás sem přivedl? Kdo nám sliboval, že budeme svobodní? Kdo nás nachytil na to, že budeme žít v úrodné a bohaté zemi? A přitom se tu potloukáme po poušti, sami nevíme, kam jdeme, a ještě máme žízeň! Kdyby nás Hospodin opravdu vedl, tak bychom nikdy nemohli takhle strádat!“

Mojžíš z toho byl smutný a zoufalý a modlil se k Hospodinu. A Pán Bůh věděl, co jeho lid potřebuje. Přestože zase zapomněli, že se o ně stará, chtěl jim ukázat, že on na ně myslí. Řekl Mojžíšovi: „Jdi a postav se ke skále. Udeříš do ní holí a ukáže se pramen vody.“ Mojžíš svolal lid a před zraky všech udělal, co mu Hospodin přikázal. Udeřil do skály a po chvíli se ukázala voda. Právě v těchto místech, kde by ji nikdo nečekal.

Když se pořád napili a naplnili všechny nádoby a kožené měchy, chtěli se rozejít. Ale Mojžíš je zastavil a řekl: „Tohle místo si budeme pamatovat. Každý pramen přece musí mít název. Budeme mu říkat Massa a Meriba.“ Nikomu se to asi moc nelíbilo, protože to znamená: Pokušení a Hádka. Ale pak si uvědomili, že je to vlastně pravda. Že je dobré, aby si připomínali, jak byli nevděční a rozhněvaní a jak přestali spoléhat na to, že se o ně Hospodin stará. A říkali si: „A si to pamatují i naše děti. Snad se z toho poučí.“

Pomůcky

Obrázek pouště, připadně putující karavany; krabice sušenek nebo balík bonbónů (třeba marshmallow), o které se spravedlivě rozdělíte.

27.2.3 Starší školní děti

Mluvte s dětmi o tom, jaký dostaly nejvyšší, nejvýznamnější dar. Jak dlouho jim vydržela radost — pořad, nebo se vytratila?

Upozorněte děti, že vděčnost není něco přirozeného, že se jí musíme učit, že se spíše projevujeme jako nevděčníci — ve velkém i malém. Napadne je, kde jsme nevděční jako jednotlivci, rodina, širší společenství?

Reptání zkuste vyložit ve dvou rozměrech: zaříná nedvěrou v novou „Boží“ budoucnost a ústí do falešné idealizace minulosti. Dary many i masa a vody překvapují především svou nečekaností a potvrzují Boží záměr vést lid do nové budoucnosti. Pořad znovu se v Božím lidu objevuje nedověra i reptání (památník Massa a Meriba to připomíná), pořad znovu Hospodin trpělivě ujišťuje o své lásce a péči. Vděčnost nepřamení z toho, že má člověk pocit, že má všeho dost, ale z toho, že si uvědomuje a nezapomíná, co všechno dostává — i tehdy, když je právě unavený nebo nespokojený.

27.2.4 Přesah

- Dokážou lidé být spokojení s tím, co mají?
- Pokuste se vyjmenovat přet úplné nejděležitějších věcí, kterých je potřeba, aby člověk přežil. Může jich být méně než přet?
- V dějinách církve jsou období, kdy lidé dávali svůj majetek do společného vlastnictví. Víte o těchto pokusech?
- Pamatují si lidé víc dobré události, nebo těžké a zlé doby? Slyšeli jste někdy někoho říkat: „Dříve za našeho mládí bylo všechno lepší [...] za komunistů bylo líp...“? Co si o tom myslíte?
- Modlíváte se před jídlem? Jaký to má smysl, pořad znovu, třeba i několikrát denně, děkovat za to, co dostáváme?

27.3 Liturgie

27.3.1 Písně

Oheň plál (SV 234); *Posila na cestu* (SV 135); *Modlitba Tomáše Moora* (SV 56); *Kdo na kolenou kleí* (SV 148); *Spolu lámejme chléb* (SV 305); *Pane, slyš náš hlas* (SV 248); *Vše dobré, co máme* (BTS 19); *Pane Bože, prosíme tě* (BTS 32); *Moudrosti poklad z nebe* (EZ 446)

27.3.2 Biblický text k zapamatování

Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý, jeho milosrdenství je věčné. Svůj lid vodil pouští, veškerému tvorstvu dává pokrm, jeho milosrdenství je věčné. (Ž 136,1.16a.25)

27.3.3 Rituál

Volný jsem, volný jsem, Bohu díky, volný jsem.

27.3.4 Okénko do bohoslužeb

Co jste dneska měli k snídani? (Dá se udělat bleskový průzkum, zda účastníci bohoslužeb snídají převážně chleba, rohlíky, buchty nebo něco jiného.) Je tady někdo, kdo nic nejedl? (Pokud ano, tak spíš proto, že jsme to nestihli, než že bychom neměli doma co jíst.) Protestujete někdy proti tomu, co máte k jídlu? Nemá se to, že? Rodičům se většinou nelíbí, když děti chtějí něco jiného, než co je na stole, říkají, že tohle nerady a tamto nebudou jíst.

Dnes si d?ti v ned?lní škole budou vypráv?t o tom, že i dosp?lí jsou někdy takoví. Po?ád si st?žují, po?ád n? co cht?jí a vzpomínají na to, jak to jindy bylo mnohem lepší než dnes... Bylo by to smutné povídání, ale naš? stí nebude jen o nás lidech, ale také o Pánu Bohu, který má s námi trp?livost, s malými i velkými.

27.3.5 Modlitba

Pane Bože, d?kujeme ti za všechno, co máme. Za jídlo a pití, za všechno, co potřebujeme k životu. Ty víš, jak ?asto si st?žujeme a na?íkáme. Býváme nespokojení a někdy svádíme vinu na druhé. D?kujeme za to, že ty nám pomáháš a ukazuješ cestu i tam, kde ji sami nevidíme. Dej, a? se na tebe dovedeme více spoléhat. Amen.

Odkaz na pracovní list

[24 Na cest? pouští](#)

[24 Na cest? pouští - st](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál p?ece nejdeme sami I \(Od stvo?ení k Josefovi + Od Mojžíše k Rút\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 16,1–17,7](#)